

Užitný vzor na vzestupu

Patent a jeho „menší bratr“ užitný vzor patří mezi základní druhy ochrany technického řešení. Statistici došli k závěru, že **v poslední době se užitný vzor stává populárnějším.**

Bude to patent, anebo **užitný vzor**? Finance totiž hrají při rozhodování velkou roli – patent je dražší.

V roce 2011 bylo subjekty z ČR podáno 782 patentových přihlášek (o 10 % více než v roce 2010). Jen přibližně polovině z nich je však nakonec udělen patent. Užitných vzorů bylo zapsáno 1 472, zde však došlo k nárůstu proti předchozímu roku o 30 %.

Největší rozdíl mezi patenty a užitnými vzory je v kvalitě ochrany, která je u patentu nesporně větší. Pro majitele patentu tak znamená nepochybně větší jistotu v postavení na trhu. Naproti tomu stojí hledisko, které se v dnešní ekonomické situaci stává možná tím rozhodujícím při úvaze, jak technické řešení chránit. Zatímco zápis užitného vzoru stojí 1 000 Kč (v ceně jsou již započteny udržovací poplatky na první čtyři roky

platnosti), za patent uhradí přihlašovatel asi 6 000 Kč, přičemž udržovací poplatky musí hradit každý rok (první čtyři roky platí 1 000 Kč/rok). Dalším plusem užitného vzoru je rychlost jeho zápisu. Jestliže k zápisu užitného vzoru dochází zpravidla do tří měsíců po podání přihlášky, tak na udělení patentu si musí přihlašovatel zpravidla počkat tři a půl roku.

U veřejných vysokých škol (VVŠ) a veřejných výzkumných institucí (VVI) je nutno zmínit další motivující prvek mající vliv na stále rostoucí počet žádostí o právní ochranu technického řešení. Tímto motivujícím prvkem je současný český způsob hodnocení výsledků výzkumu, vývoje a inovací založený na součtu počtu bodů při-

dělených za vytvoření publikace, patenty, prototypy, software apod. Výše popsaný systém se stává velmi výhodným zejména pro přihlašovatele užitných vzorů. Přestože je řízení o udělení patentu nepoměrně delší a dražší, získává majitel patentu stejný počet (40 bodů) jako majitel užitného vzoru. Pouze pokud je patent licencován, získává majitel 200 bodů. Za odbornou knihu vydanou ve světovém jazyce naopak získá pouze 40 bodů, tj. stejně jako za zapsaný užitný vzor. K popisu technického řešení na přihlášce užitného vzoru však často stačí i jedna strana formátu A4. Snadno se tak může stát, že výzkumná instituce v honbě za co možná nejvyšším počtem bodů, podá 10 a více užitných vzorů po-

dobného technického řešení, které jsou pak bez problémů zapsány.

Komerční využití

Poskytování licencí je jedním z prostředků k získání finančních příjmů nebo jiné formy prospěchu z výsledků vynálezecké činnosti či předmětů průmyslového vlastnictví (patent, užitný vzor atd.). Licenční smlouva následně slouží k realizaci této komercializace průmyslového práva a duševního vlastnictví.

Informace o licenčních smlouvách získává ČSÚ vlastním samostatným šetřením o licencích. Propojením dat z tohoto šetření s daty, která jsou k dispozici o majitelích patentových ochrany, má možnost získat informace, zda a v jaké mí-

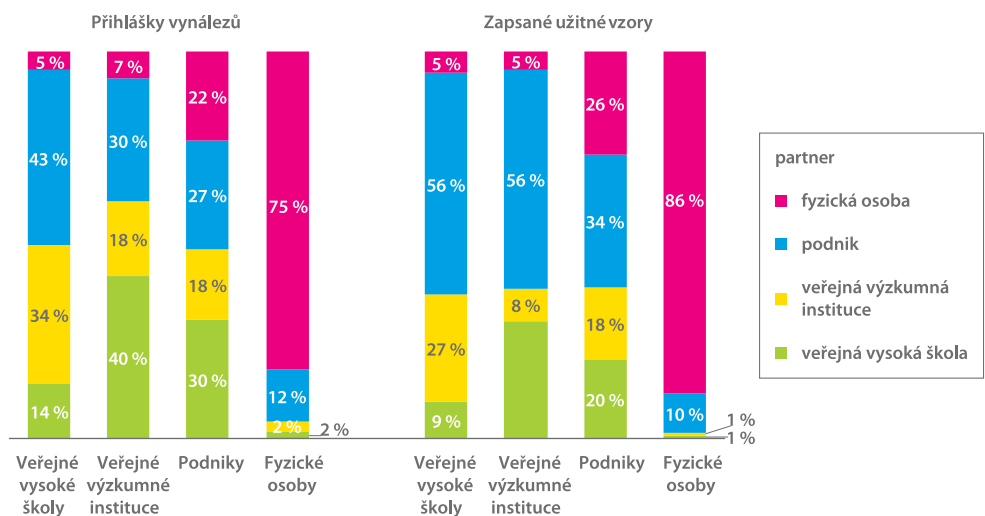

ře majitelé patentů, resp. užitečných vzorů, licencují své patentové ochrany.

Bylo zjištěno, že za posledních pět let (2007–2011) uzavřely subjekty z Česka 244 nových licenčních smluv na poskytnutí práva užívat patent a 172 na právo užívat užitečný vzor. Ve stejném období bylo přihlašovatelům z ČR uděleno 1 504 patentů a zapsáno 5 703 užitečných vzorů. Pokud srovnáme počty udělených patentů a zapsaných vzorů s počtem nově uzavřených licenčních smluv, zjistíme, že jen velmi malá část patentů a ještě menší část užitečných vzorů byla jejich majiteli dále komerčně využívána.

Důvody patentování jsou mezi jednotlivými typy přihlašovatelů jistě rozdílné. Zatímco podniky využívají patentové ochrany především k tomu, aby zamezili konkurenci vyrábět stejný produkt, u VVŠ a VVI lze očekávat snahu je komerčně využít. Skutečnost však byla poněkud jiná. V letech 2007–2011 bylo VVI uděleno 161 patentů a zapsáno 323 užitečných vzorů. V tomto období však uzavřely pouze 19 nových licenčních smluv na patenty a čtyři na užitečné vzory. VVŠ nabízí podobné výsledky. Za stejné časové období (2007–2011) jim bylo uděleno

Graf 2 | Podíl partnerů jednotlivých typů přihlašovatelů patentových ochran realizovaných v letech 2002–2011

Zdroj: Úřad průmyslového vlastnictví ČR, 2012 a vlastní dopočty ČSÚ

275 patentů a zapsáno 888 užitečných vzorů. Nových licenčních smluv na patent však uzavřely pouze 28 a na užitečný vzor 27. Vyšší počet nově uzavřených licencí lze především u VVŠ zaznamenat až v posledních dvou letech.

Spolupráce v oblasti patentových ochran

Většinu přihlášek patentů nebo užitečných vzorů podávají přihlašovatelé samostatně. Podíl při-

hlášek, které v letech 2002 až 2011 podali přihlašovatelé z ČR ve spolupráci s jiným subjektem, byl méně než pětinový. Z celkového počtu patentových ochran tvořil v případě přihlášek patentů 16 %, u zapsaných užitečných vzorů pouze 12 %. Podíl počtu patentových ochran podaných více než jedním přihlašovatelem u jednotlivých typů přihlašovatelů z ČR je uveden v grafu 1. Patrný je zejména vysoký podíl spolupráce u VVI. Zajímavostí je vyšší míra

spolupráce u fyzických osob než u VVŠ. Nepřekvapuje nízký podíl spolupráce u podniků.

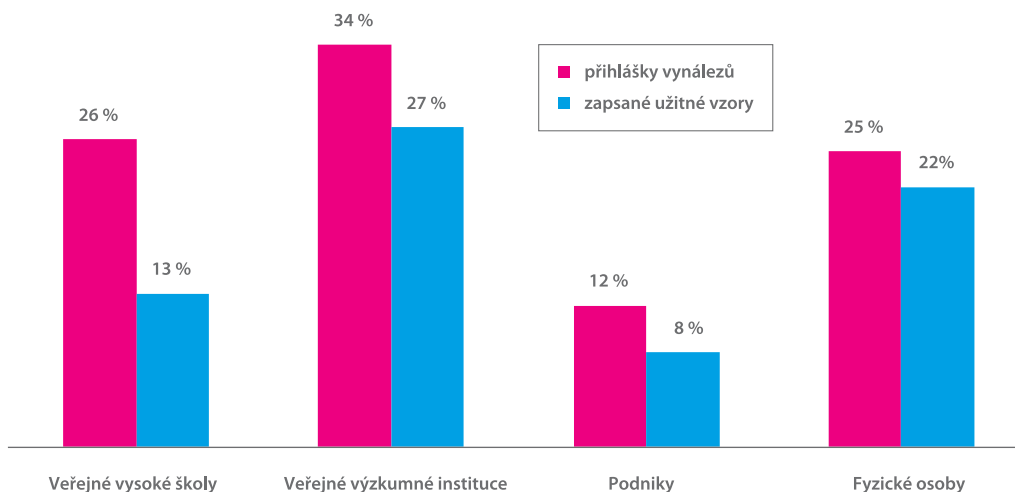
Z grafu 2 je zase patrné, že v období 2002–2011 mezi jednotlivými typy přihlašovatelů existovaly rozdíly ve spolupráci. Velmi úzce byla ve sledovaném období zaměřena spolupráce fyzických osob. Jiná fyzická osoba či osoby tvořily podstatnou část spolupracujících subjektů, v případě zapsaných užitečných vzorů téměř 90 %.

Společným jevem pro ostatní typy přihlašovatelů byla poměrně vysoká spolupráce s podniky, která byla vyšší u užitečných vzorů. Spolupráce podniků s VVŠ byla významnější než s VVI. Za povšimnutí stojí skutečnost, že VVŠ spolupracovaly více s VVI než s jinou vysokou školou. Podobně VVI spolupracovaly více s VVŠ než s jinou VVI.

Více informací najdete na:
http://www.czso.cz/scu/redakce.nsf/i/patentova_statistika

Karel Eliáš
oddělení statistiky výzkumu,
vývoje a informační společnosti

Graf 1 | Podíl patentových ochran podaných více přihlašovately, realizovaných v letech 2002–2011

Zdroj: Úřad průmyslového vlastnictví ČR, 2012 a vlastní dopočty ČSÚ